

Fagdag 7. juni 2018.

Oppsummering fra gruppediskusjoner og om ny valglov

Gruppe 1

Endres i ny lov:

Stemmeperioden

Internettstemming/ elektronisk

Elektronisk manntall

Enklere/ ryddigere /billigere med en komprimert valgperiode

Elektronisk løsning for å unngå at stemmer kommer feil og for sent frem.

Forhåndsstemming stoppes en dag før for å sikre stemmene frem i tide.

Rettelser på stemmeseddelen må fremstå likt for begge valg. Kryss fremstår i dag ulikt og mange forstår ikke hvordan de skal gjøre dette. Dette fører til at mange som ikke ønsker det blir valgt inn. Det blir mye forfall og utfordringer ved at vara ikke er spesielt interessert.

Savner nasjonalt ID kort

Elektronisk manntall skal brukes

Fjern 10 års regelen for føring i manntall Hvorfor sende ut valgkort. Hvorfor ta vare på de?

Gruppe 2:

Vår prioritering er at det må bli elektroniske løsninger på det meste:

- Elektronisk stemmegivning
- Elektronisk nasjonalt manntall uten skjæringsdato
- Valgkort erstattes med ID-kort, enten med strekkode eller chip som identifiserer velgeren

Vi ønsker oss en kort valgperiode. Tror det vil være positivt både for velgerne og for oss valgmedarbeidere. Det er krevende å nå ut med informasjon til velgerne - og få de til å forstå forskjellen på tidligstemming, forhåndsstemming osv. Det vil også forenkle opplæringen av valgmedarbeiderne.

Dersom det ikke er mulig å få på plass et fullelektronisk system for stemmegivning ved valg i Norge i nærmeste fremtid, bør det i hvert fall finnes en løsning for å få sendt stemmer elektronisk fra utlandet og mellom kommuner. Slik unngår vi at stemmer kommer fram for seint og at de blir sendt til feil sted.

Vi ønsker at det fortsatt skal være mulig å rette på stemmeseddelen, men bare å endre rekkefølge (kumulere), ikke mulighet for å stryke. Alle valgene må ha like muligheter for rettelser på seddelen, og rettelser må få betydning/konsekvenser. (ikke slik som det er ved Stortingsvalget nå.)

Andre kommentarer:

Stemmerett for 16-åringer ønsker vi at politikerne skal ta stilling til.

Vi ønsker en forenkling av hele valggjennomføringen - både av hensyn til velgerne og for oss valgmedarbeidere.

Ønsker nasjonale bestemmelser for 1 eller 2- dagers valg.

Det bør være lik åpningstid i valglokalene i hele landet.

Det var det vi hadde på hjertet - det var interessant å ha gruppearbeid - ikke kjedelig:)

Gruppe 3:

Hva vil gruppa at skal endres i ny lov (hva prioriterer dere):

- Få vekk tidligstemminga – forhåndsstemmeperioden utvides til å gjelde fram mot valgdagen (til valglokalene åpner)
- Departementet har valgt å ikke videreføre forsøk med elektronisk forhåndsstemmegivning via et fullelektronisk fagsystem. De har gjennom disse forsøkene samlet mye erfaring, som kunne vært brukt for å vurdere bruk av elektronisk stemmegivning i kontrollerte omgivelser, og da ved å la velgeren få avgi stemme på pc i valglokalet. Målet er da å bl.a. redusere forkastelser, effektivt, og ikke minst miljøgevinst.
- Denne ordningen kan også gjelde for valgdagen
- Få vekk kretsene
- Vekk med valgkort – elektroniske valgkort
- Innføre samme stemmerettsregler for kommunestyrevalg og stortingsvalg

Er dere enige i innspillet om en valgperiode? Hvilke konsekvenser vil det få for gjennomføringen (i din kommune/ditt fylke)?

- Enig men usikker på hvordan skal løses.
- Kan gå greit for små kommuner. Store kommuner (Oslo) – skal de ha 103 valglokaler hele perioden...?
- Forutsetningen er at det må innføres fullelektronisk løsning for alt valg i Norge.

Hvilke løsninger bør velges for å unngå at stemmene kommer feil og for sent fram?

- Elektronisk stemmegivning i valglokalet ellers så må politikerne ta konsekvensen av at vi vil fortsette å få «for sent innkomne»
- Alternativt: Ikke elektronisk – må stenge forhåndsstemmegivningen tidligere. Ikke aktuelt å flytte fristen etter valgdag. Den må tilbake til mandag kl. 21.
- Posten må beordres til å jobbe «døgnet rundt» - dyrt men... demokratiet koster
- Uansett løsning – mer informasjon og flere måter å informere om på.

Innspill til forslagene om rettelsler på stemmeseddelen? (Synes dere Valgforum skal ha en mening om dette eller skal dette overlates til politikerne å beslutte?)

- Ikke Valgforum. Politikernes ansvar. Men vi mener egentlig at slengere kan kuttes ut...

Andre kommentarer til uttalelsen som skal leveres Valglovutvalget fra Valgforum:

- Innspill i gruppa på at vi må få ny regjering så vi kan få tilbake forsøket med elektronisk stemmegivning.
- Ungdomsrådene må få konkrete spørsmål fra valglovutvalget underveis i arbeidet med ny valglov – for så å kunne komme med sitt syn på dette som valglovutvalget kan ta inn i sitt arbeid

Gruppe 4

Overordnet.. e-valg vil i seg selv løse mange av problemene, men vi ser at dette ikke er realistisk i første omgang..

Imidlertid bør det åpnes for internettstemming fra utlandet, altså e-valg-utland. Da kan en avvikle brevstemmene, som det hefter stor usikkerhet rundt, både mht hemmelig valg, og at stemmeseddel kommer fram i tide.

En valgperiode

Gruppa mener at det vil være hensiktsmessig med en valgperiode, fra en gitt dato tidlig i august til valgdag. Felles regler og ordning. Mao. det vil være mulig å stemme i annen kommune på selve valgdagen(e) og lørdagen før.

Konsekvens. Frist for mottak av stemmesedler må settes til senere torsdag atter valgdag kl. 17:00. Sannsynlig resultat foreligger tirsdag, Endelig resultat foreligger ikke før fredag etter valgdag

Alternativ 1. Det åpnes for elektronisk overføring av stemmegiving og stemmeseddel til hjemkommune for sen telling

Alternativ 2. Det åpnes for telling i stemmekommune, og at stemmegiving og stemmeresultat overføres til hjemkommune. Dette alternativet utfordre prinsippet om hemmelig stemming

Unngå feil/sen framkomst av stemmegiving.

E-valg.. se alternativer i tematikk over

Retting på stemmesedler

Ens ordning for tilleggs stemmer og evt. strykninger for kommunestyre, fylkestings- og stortingsvalg.

Opprettholde ordning med «slengere» på kommunestyrevalg

Andre kommentarer:

Elektronisk stemmegivning på valgting med «stemmemaskiner» kombinert med dagens ordning bør prøves ut.

Gruppe 5:

Er dere enige i innspillet om en valgperiode? Hvilke konsekvenser vil det få for gjennomføringen i din kommune/ditt fylke?

Enig. Spesielt viktig å fjerne tidligstemmeperioden. Viktig å avslutte på valgdagen. Telling av stemmer på tirsdagen må bort. Avslutt heller stemmegivningen tidligere.

En sammenhengende valgperiode er OK:

Fordeler: Opplæringen blir enklere. Stemmeperioden bør være kortere f.eks. starte i august. Valgoppgjør for forhåndsstemmene blir mer formalisert – som på valgdagen.

En stemmeperiode er gjennomført i Finnmark under folkeavstemningen med godt resultat.

Utfordringer: Mange kommuner må finne nye valglokaler. Valgresultatet kommer senere. Resultatet av forhåndsstemmene blir ikke publisert tidlig.

Hvilke løsninger bør velges for å unngå at stemmene kommer feil og for sent fram: E-valg

Alternativt at kommuner teller stemmer for andre. Eva kan legge til rette for skanning av stemmesedler. Rutiner for å skille stemmegivninger og skanning av stemmesedler må være på plass. Utfordringer: hemmelig valg ved få stemmesedler. Utfordring: Hvordan oppdage feil gjort i andre kommuner, - mer feil i valgoppgjør.

Forutsetning: Elektronisk manntall for hele landet.

Har dere innspill til forslagene om rettelser på stemmeseddelen? Synes dere Valgforum skal ha en mening om dette eller skal dette overlates til politikerne å beslutte?

Rettelser bør føre til endringer før 50 %. f.eks. når 8 % endrer. Like regler for kommunestyrevalg og stortingsvalg. Utfordring: åpner for aksjoner.

Andre synspunkter:

Stemplene bør standardiseres – ett stempel.

Det bør fortsatt være valg hver 2. år. Sammenslåing gir mindre oppmerksomhet til lokalvalg. Ikke sikkert flere stemmer til kommunestyrevalg om valgene slås sammen.

Generelt: Valgdirektoratet/Dep. bør bruke tid på å utvikle digitale løsninger i alle ledd av valg.

Gruppe 6

En valgperiode i ny lov med samme regelverk

Konsekvenser: administrativt enklere og positivt for velgerne. Ikke behov for stemmestyre og valgkretser.

Arbeidstidsbestemmelser eventuelt med unntak fra arbeidsmiljøloven i stedet for bemanning i risiko og sårbarhetsanalyse Klart språk og rydde i begrepsbruk. Vekk med stammespråk

Politikere vil ha lengst mulig valgperiode.

Elektronisk stemmegivning i utlandet ved hjelp av MinID. Tidligere frist er ikke løsningen.

Kunne krysse av i andres manntall og eventuelt la fylke telle opp de stemmene.

Loven må åpne for felles ansvarlighet

Forenkle og tydeliggjøre stemmesedlene og forklare konsekvensene av endring på stemmesedlene.

Obligatorisk med elektronisk manntall

Valgloven må ta høyde for å dekke både store og små kommuner Valgkort som app med skanning.

Gruppe 7

Hva vil gruppa at skal endres i ny lov?(hva prioriterer dere)

Det må åpnes for fullelektronisk stemmegivning ved valg

Klare regler i forhold til demente velgere

Klare regler i forhold til krav til forhåndsstemmede og rammer rundt

Klare regler i forhold til valgagitasjon – hva er umiddelbart utenfor.

Bør stemmesedler fortsatt være flygeblad?

Standardisering av stemmesedler, stempel, forsegling, transport

Er dere enige i innspillet om en valgperiode? Hvilke konsekvenser vil det få for gjennomføringen?

JA

Må se på om det skal være stemmestyre, hva skal da offentliggjøres av foreløpige tall og når (når forhåndsstemmetallene kommer bort og ikke offentliggjøres kl. 21.)

Vi slipper alle utenbysvelgerne – de får stemme -> betyr mindre forkastelser, mindre arbeid og en forenkling.

Hvilke løsninger bør velges for å unngå at stemmene kommer feil og for sent fram?

De kan telles der de avgis og resultatet kan sendes til velgerens kommune. Valgløutvalget bør være opptatt av en nærmest mulig perfekt løsning, helt perfekt er ikke verden i dag og det blir den heller ikke.

Alternativ: Flytt fristen for når stemmene må være kommet inn til velgers kommune. Altså fra tirsdag etter valget til senere frist.

Har dere innspill til forslagene om rettelser på stemmeseddelen?

Det må være en reell mulighet hvis det skal være en mulighet for retting.

Like regler for alle valg, slik at både valgfunksjonærer som skal veilede og velgere som skal stemme skjønner mulighetene og hvordan dette gjøres.

Andre kommentarer til uttalelsen som skal leveres valglovutvalget?

Fokus på nasjonalt ID-kort. Da kan valgkortet kuttes ut.

Informasjon til velgerne må sendes ut digitalt.

Reglene rundt legitimasjon må gjøres tydeligere. Hva godtas? Ansattkort/studentkort?

KMD og Valgdirektorat må sette fokus på sikkerhet og beredskap. Gjerne lage maler.

Krav til fylkeskommunenes kontrollfunksjon dersom de skal ha den. Hva skal den inneholde og hvordan løses det når kommuner og fylkeskommuner f.eks. bruker felles skannersentral.

Gruppe 8:

En valgperiode som det vi i dag kaller valgdagen. Korte ned perioden. Endre begreper. Sende valgresultat teknologisk. Må være hensiktsmessig for velgeren. Forutsetter digitalisering.

For å unngå at stemmer sendes feil eller kommer for sent må mottakskommune kunne krysse av i manntall og føre stemmen inn i telling.

Det må være like regler i kommune- og fylkestingsvalg og stortingsvalg når det gjelder retting av stemmesedler. Reglene i dag er forvirrende for velgeren. Retting på stortingsvalglisten kan utgå har ingen konsekvensen jf innspill fra OSSE.

Valgfunksjonen må gjøres tilgjengelig der velgeren er.

Uttalelse fra styret i Valgforum juni 2018

Valgforum med 95 kommuner (174 deltakere) tilstede gjennomgikk på sin samling 7.juni 2018 mandatet gitt til valglovutvalget, og vil allerede nå komme med følgende innspill til nødvendige endringer i gjennomføring av valg som vi anser at har betydning for innholdet i en ny valglov:

Elektronisk manntall må permanent være tilgjengelig for kommuner via en statlig elektronisk base-EVA. Representant for parti som vil registrere liste til valg må via sikker pålogging kunne legge inn kandidatene i rett rekkefølge og få de sjekket opp mot manntallet mht valgbarhet og adresse. Det er disse godkjente listene som genererer stemmeseddel som både er digital og som tas ut som papirstemme.

Manntall skal fortsatt være tilgjengelig for innsyn på frittstående PC, eventuelt som papirmanntall.

Valgperioden bør være en sammenhengende periode. Varighet på valgperioden må være kortere enn i dag. Velgere må kunne stemme der de oppholder seg hele valgperioden.

Skal valg være universelt utformet og teknologiavhengige må digital votering tas i bruk for grupper som trenger hjelpemidler, og for velgere som har for stor geografisk avstand til et valglokale. Det bør

igangsettes forsøk med E-valg for enkeltgrupper allerede ved valget i 2021.

Avgitte stemmer må kunne leses og tolkes av en skannerløsning som er koblet for hele landet (EVA) i hele valgperioden. Når stemmene etter endt periode skal telles skjer dette i en frikoblet maskinell telling (skannerløsning). Stemmer avgitt i annen kommune kan da telles i rett kommune uten å bli fraktet pr post. Stemmer avgitt i annen kommune/ utland kan bli egen valgkrets i hver kommune.

Å veilede velgeren mht hvordan endre på en stemmeseddel er en utfordring for valgmedarbeidere. Muligheten til å endre på stemmeseddelen må være lik for alle valg.

Valgkort erstattes av identifikasjon/ kode som er unik for den enkelte. De som gis anledning til å stemme digitalt, kan ved hjelp av sikker pålogging avgi sin stemme som da legges inn i kretsen stemmer avgitt i annen kommune/ utland.

For styret i Valgforum

Thorild L. Osdalen